L. 3.892. **Aleg. XLIX.**

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie złego stanu wychodków w szpitalu lwowskim.

Wysoki Sejmie!

Wychodki w szpitalu lwowskim stanowiły zawsze ujemną stronę tego zakładu.

Urządzone źle nieodpowiednio i wbrew wszelkim zasadom hygienicznym, dziś przedstawiają się one tem niekorzystniej, że uległy zupełnemu prawie zniszczeniu.

Szpital lwowski pod względem urządzeń latrynowych przedstawia najsmutniejszy obraz.

Podłogi drewniane i belki sufitowe przesiąknięte wydzielinami przegniły prawie zupełnie tak, iż zagrażają niebezpieczeństwem zawalenia się.

Powietrze jest do tego stopnia zanieczyszczone, iż mimo ciągłej i kosztownej desinfekcyi wszelkie usiłowania do oczyszczenia zatruwających wyziewów stają się bezskutecznemi.

W nielepszym stanie jak podłoga znajdują się i inne urządzenia jak pisoary, siedzenia i t. d.

Doły kloaczne za małe na tak obszerny gmach jak szpital lwowski, z powodu wielu dziur i wybojów nie dają możliwości należytego ich wyczyszczenia.

Dokuczliwe zimna i przeciągi sprawiają, iż chorzy wystawieni na przeziębienie z małych słabości zapadają nieraz w niebezpieczne trudno wyleczalne choroby.

Wydział krajowy zaniepokojony tym stanem już nieraz poruszał sprawę wychodków w Wysokim Sejmie.

Przy sprawozdaniu z 5. sierpnia 1871 L. 11.687 o pokrycie nowym dachem gmachu szpitalnego, tudzież przy sprawozdaniu z 15. października 1872 L. 13.416 o zaciągnięciu pożyczki, Wydział krajowy przedstawił także potrzebę rekonstrukcyi kanałów i wychodków w szpitalu lwowskim.

Wysoki Sejm sam już raz uznał ten zły stan wychodków, gdyż na posiedzeniu z dnia 7. grudnia 1872 przy rozprawie nad rubryką XI. budżetu krajowego między innemi rezolucyami postanowił także w punkcie 7. swej uchwały:

„Aby z funduszów w poz. 63. wydatków funduszu chorych, w poz. 56. wydatków funduszu obłąkanych w łącznej sumie 5.646 zł. na konserwacyę i reparacyę budynków przeznaczonych, część odpowiednią ze względów hygienicznych i sanitarnych na wyłożenie wychodków trwałym nieprzepuszczalnym materyałem obrócił."

Polecenie to Wysokiego Sejmu nie mogło być wykonane, gdyż w obydwóch rzeczonych funduszach restauracya budynków w tymże roku kosztowała 5.961 zł. zatem o 315 zł. 70 ct. więcej, aniżeli preliminarzem było objęte.

Na kilkakrotne od lat kilku powtarzające się przedstawienia Dyrekcyi szpitala o złym stanie wychodków, Wydział krajowy zarządzał wprawdzie tymczasowe naprawy, lecz zarządzeniami temi nie mógł zapobiedz postępującemu zniszczeniu.

Dla obmyślenia środków zaradczych przeciw złemu stanowi wychodków w szczególności dla przeświadczenia się, w jakim rozmiarze i w jaki sposób rekonstrukcya miałaby byó przedsięwziętą, Wydział krajowy zwoływał już dwa razy komisye rzeczoznawców, złożoną z lekarzy i techników.

Komisya zwołana pod przewodnictwem referenta spraw sanitarnych przy Wydziale krajowym Wgo Serwatowskiego na dniu 3. kwietnia 1875, składająca się z dyrektora szpitala Dra Głowackiego, inspektora szpitali Dra Sawickiego, prymaryusza Dra Opolskiego, Ludwika Raciborskiego, nadinżyniera Wydziału krajowego i architekty Janowskiego, uznając konieczność radykalnej naprawy wychodków, zastanawiała się także nad systemem rekonstrukcyi.

Z pomiędzy wszystkich znanych systemów komisya zaleciła system Dra Arceta, jako najpraktyczniejszy i najbardziej odpowiadający urządzeniu i wymogom szpitala lwowskiego.

W zastósowaniu tego systemu do szpitala naszego komisya uznała:

a) zupełnego przebudowania dołu kloacznego i wycementowania ścian kloacznych;
b) konieczną potrzebę odnowienia podłogi i sufitów;
c) urządzenia kaloryferu do wietrzenia i postawienia pieców do ogrzewania wychodków;
d) odpowiedniego urządzenia pisoarów i nowych siedzień;
e) wyasfaltowania podłóg.

Nie mając na pokrycie tych wydatków rozporządzalnego funduszu, a powodowany okolicznością, że:

rekonstrukcya wychodków w szpitalu lwowskim jest sprawą naglącą;

że Wysoki Sejm zły stan wychodków już na posiedzeniu z dnia 7. grudnia 1872 uznał;

że oświetlenie gazowe z powodu licznych i wielkich robót w tym roku nie będzie mogło być zaprowadzone,

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy upoważnić Wydział krajowy do użycia na wykonanie chociażby połowy rekonstrukcyi wychodków w szpitalu lwowskim w bieżącym roku sumę przeznaczoną w budżecie na rok 1875 w kwocie 5800 zł. na oświetle gazowe.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 8. kwietnia 1875.

Marszałek krajowy:
Alfred hrabia **Potocki** w. r.

Sprawozdawca:
Maciej Zenon Serwatowski w. r.
Członek Wydziału krajowego.